

**LIETUVOS RESPUBLIKOS
VALSTYBINIO SOCIALINIO DRAUDIMO ĮSTATYMO NR. I-1336 5, 10, 11 IR
12 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO
AIŠKINAMASIS RAŠTAS**

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys. Įstatymo projekto tikslai ir uždaviniai

Igyvendinant Dvidešimtosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos, kuriai pritarta Lietuvos Respublikos Seimo 2025 m. rugsėjo 25 d. nutarimu Nr. XV-439 „Dėl Dvidešimtosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos“ prioritetą, kuriuo numatoma, kad mokesčių sistema turi būti efektyvi, skaidri ir socialiai teisinga (9 programos punktas) bei gerinamas mokesčių sistemos efektyvumas, skaidrumas ir socialinis teisingumas (109 programos punktas), buvo parengtas Lietuvos Respublikos valstybinio socialinio draudimo įstatymo Nr. I-1336 5, 10, 11 ir 12 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas (toliau – Įstatymo projektas).

Įstatymo projektas taip pat prisideda prie 2021–2027 metų Europos Sąjungos fondų investicijų programos ir ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano „Naujos kartos Lietuva“ 147 punkto priemonės dėl apmokestinimo suvienodinimo savarankiškai dirbantiems asmenims įgyvendinimo.

Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas 2018 m. sausio 24 d. nutarime Nr. KT1-N1/2018 konstatavo, kad „pagal Konstituciją Lietuvos valstybė yra socialiai orientuota, taigi turi konstitucinę priedermę ir privalo priimti tam tikrų įsipareigojimų vykdymo našą; konstitucinis socialinio solidarumo principas suponuoja galimybę šią našą tam tikra apimtimi paskirstyti visuomenės nariams, tačiau tas paskirstymas turi būti konstituciškai pagrįstas, jis negali būti neproporcingas, negali paneigti valstybės socialinės orientacijos ir iš Konstitucijos valstybei kylančių įpareigojimų. <...> įstatymų leidėjas, siekdamas užtikrinti valstybinio socialinio draudimo sistemos finansinį stabilumą ir vadovaudamasis konstituciniu socialinio solidarumo principu, tam tikra apimtimi paskirstydamas iš Konstitucijos 52 straipsnio valstybei kylančių įsipareigojimų vykdymo našą visuomenės nariams, turi pareigą nustatyti tokį šioje sistemoje dalyvaujančių asmenų indėlio (mokamų valstybinio socialinio draudimo įmokų) ir asmenims teikiamos finansinės paramos (išmokų) dydžio santykį, kad būtų užtikrinta asmenų, kurių įmokomis finansuojama valstybinio socialinio draudimo sistema, ir asmenų, gaunančių iš jos naudą, interesų pusiausvyra.“

Konstitucinis Teismas ne kartą yra atkreipęs dėmesį ir į tai, kad valstybinio socialinio draudimo įmokų (toliau – socialinio draudimo įmokos) mokėjimas suponuoja asmens teisę gauti atitinkamo dydžio senatvės pensiją, šis dydis negali nepriklausyti nuo sumokėtų socialinio draudimo įmokų (Konstitucinio Teismo 2002 m. lapkričio 25 d., 2003 m. gruodžio 3 d., 2007 m. rugsėjo 26 d. nutarimai, 2010 m. balandžio 20 d. sprendimas); socialinio draudimo įmokų dydžiai yra pagrindas diferencijuoti senatvės pensijų dydžius (Konstitucinio Teismo 2002 m. lapkričio 25 d. nutarimas, 2010 m. balandžio 20 d. sprendimas).

Pagal Lietuvos Respublikos socialinio draudimo pensijų įstatymo 14 straipsnio 1 dalį ir 16 straipsnio 1 dalį, teisė į socialinio draudimo senatvės pensiją priklauso nuo to, ar senatvės pensijų amžių sukakęs asmuo turi įgijęs minimalųjį stažą, nustatytą socialinio draudimo senatvės pensijai (15 metų). Susiklosto situacijų, kai apdraustieji asmenys, mokėję socialinio draudimo įmokas nuo Lietuvos Respublikos valstybinio socialinio draudimo įstatyme jiems nustatytos socialinio draudimo įmokų bazės, pasibaigus mokestiniam laikotarpiui ir Valstybinei mokesčių inspekcijai prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos (toliau – Valstybinė mokesčių inspekcija) teikiamoje metinėje pajamų mokesčio deklaracijoje deklaravus savo faktiškai gautas arba uždirbtas individualios veiklos pajamas, neįgyja minimaliojo stažo, reikalingo socialinio draudimo pensijoms, mokamoms pagal Socialinio draudimo pensijų įstatymą, skirti, nes jų sumokėtų valstybinio socialinio draudimo įmokų suma yra per maža.

Kartu nėra objektyviai pateisinama, kai savarankiškai dirbantys asmenys moka skirtingo dydžio įmokas, nors visi vykdo tokio paties pobūdžio veiklą. Toks teisinis reguliavimas neužtikrina lygiateisiškumo principo, nes šiuo metu individualia veikla užsiimantys asmenys ir ūkininkai

socialinio draudimo įmokas moka nuo 90 procentų apmokestinamų pajamų. Tuo tarpu individualių įmonių savininkai, mažųjų bendrijų nariai, tikrųjų ir komanditinių bendrijų nariai socialinio draudimo įmokas moka nuo 50 procentų apmokestinamų pajamų. Nuo pastarosios bazės taip pat moka ir meno kūrėjo statusą turintys asmenys.

Šios problemos gali būti sprendžiamos suvienodinant savarankiškai dirbančių asmenų – meno kūrėjo statusą turinčių asmenų, individualios įmonės savininkų, mažosios bendrijos narių, ūkinės bendrijos tikrųjų narių, komanditinės ūkinės bendrijos tikrųjų narių ir ūkininkų – valstybinio socialinio draudimo įmokų bases.

2019 metais įgyvendinus socialinio draudimo įmokų pertvarką (didžioji draudėjų mokamų įmokų mokėjimo prievolės dalis perkelta apdraustajam) ir nustačius apdraustojo mokamų socialinio draudimo įmokų mokėjimą nuo apribotų maksimalių pajamų dydžio (60 vidutinių šalies darbo užmokesčių sumos), liko neišspręstas klausimas dėl darbdavio (draudėjo) mokamų socialinio draudimo įmokų maksimalios sumos dydžio ribojimo. Ši situacija galėtų būti sprendžiama nustatant maksimalias mokėtinas vidutinio darbo užmokesčio sumas, nuo kurių skaičiuojamos darbdavio (draudėjo) socialinio draudimo įmokos, kaip tai padaryta apdraustųjų asmenų atžvilgiu.

2025 m. birželio 26 d. Seimas priėmė Lietuvos Respublikos gyventojų pajamų mokesčio įstatymo Nr. IX-1007 6, 13¹, 16, 17, 18, 18², 19, 20, 21, 23, 27, 29, 34 ir 35 straipsnių pakeitimo įstatymą Nr. XV-343, kuriuo patikslino neapmokestinamų gyventojų pajamų mokesčiu pajamų rūšį – draudimo įmokų už papildomą (savanorišką) sveikatos draudimą, kai draudimo objektas yra apdraustojo sveikatos priežiūros paslaugų apmokėjimas. Tokios pat pajamos turėtų būti neapmokestinamos ir socialinio draudimo įmokomis.

Istatymo projekto tikslas – padidinti savarankiškai dirbančių asmenų socialines garantijas ir mažinti jų pajamų atotrūkį nuo likusių dirbančiųjų, kartu užtikrinti savarankiškai dirbančių asmenų tarpusavio lygybės principą, numatant vienodą socialinio draudimo įmokų mokėjimo tvarką visiems savarankiškai dirbantiems asmenims, taip pat nustatyti maksimalias darbo užmokesčio sumas, nuo kurių mokamos darbdavių įmokos, bei suderinti pajamas, nuo kurių neskaiciuojamos socialinio draudimo įmokos, su pagal Gyventojų pajamų mokesčio įstatymą gyventojų pajamų mokesčiu neapmokestinamosiomis pajamomis.

2. Įstatymo projekto iniciatoriai ir rengėjai

Įstatymo projekto rengimą inicijavo ir jį parengė Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija.

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami Įstatymo projekte aptarti teisiniai santykiai

1) Valstybinio socialinio draudimo įstatymo 10 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad meno kūrėjo statusą turinčių darbingo amžiaus asmenų ir Valstybinio socialinio draudimo įstatymo 5 straipsnio 1 dalyje nurodytų asmenų, gaunančių pajamas pagal autorines sutartis, iš sporto ar atlikėjo veiklos, socialinio draudimo įmokos skaičiuojamos nuo apskaičiuoto 50 procentų atlygio pagal sudarytas sutartis.

2) Individualios įmonės savininko, mažosios bendrijos nario, taip pat ūkinės bendrijos tikrojo nario socialinio draudimo įmokų bazę sudaro individualios įmonės, mažosios bendrijos ar ūkinės bendrijos išsiimama individualios įmonės savininko, mažosios bendrijos nario ar ūkinės bendrijos tikrojo nario asmeniniams poreikiams 50 procentų lėšų suma, kuri deklaruojama Valstybinei mokesčių inspekcijai kaip su darbo santykiais ar jų esmę atitinkančiais santykiais susijusios pajamos (Valstybinio socialinio draudimo įstatymo 10 straipsnio 3 dalies 1 punktas).

3) 2022 m. birželio 30 d. buvo priimtas Lietuvos Respublikos valstybinio socialinio draudimo įstatymo Nr. I-1336 2 straipsnio pakeitimo įstatymas Nr. XIV-1302, kuriam įsigaliojus, nuo 2023 m. sausio 3 d. Valstybinio socialinio draudimo įstatymo 2 straipsnio 9 dalies 5 punkte nebeliko anksčiau galiojusios santrumpos „(toliau – ūkininkas ir jo partneris)“, nors kituose Valstybinio socialinio draudimo įstatymo straipsniuose tokia santrumpa tebevartojama.

4) Pagal Valstybinio socialinio draudimo įstatymo 2 straipsnio 9 dalies 3 punktą, prie sąvokos „savarankiškai dirbantis asmuo“ yra priskiriamas „tikrosios ūkinės bendrijos ir komanditinės ūkinės

bendrijos tikrasis narys“ ir prie jos nėra įvesto trumpinio „ūkinių bendrijų tikrieji nariai“, todėl būtina tikslinti Valstybinio socialinio draudimo įstatymo 5 straipsnio 2 dalį, 10 straipsnio 3 dalį, 11 straipsnio 3 dalį ir 12 straipsnio 5 dalį, kuriose minimi ūkinių bendrijų tikrieji nariai.

5) Valstybinio socialinio draudimo įstatymo 10 straipsnio 9 dalyje nustatyta, kad apdraustųjų asmenų socialinio draudimo įmokoms, išskyrus sveikatos draudimo įmokas, mokėti taikoma maksimali 60 vidutinių darbo užmokesčių suma. Darbdavio įmokoms nėra nustatyta jokių taisyklių, t. y. darbdavio įmokos mokamos nuo viso priskaičiuoto darbo užmokesčio. Draudėjams (darbdaviams) toks socialinio draudimo įmokų mokėjimo sumos ribojimas nenustatytas.

6) Valstybinio socialinio draudimo įstatymo 10 straipsnio 3 dalies 2 punkte numatyta, kad ūkininkai socialinio draudimo įmokas moka nuo 90 procentų pajamų, apimančių tik žemės ūkio veiklos *apmokestinamąsias* pajamas, arba nuo 12 Vyriausybės patvirtintų minimaliųjų mėnesinių algų sumos per metus, jei nėra gyventojų pajamų mokesčio mokėtojai ir nėra deklaravę individualios žemės ūkio veiklos pajamų. Visgi Valstybinio socialinio draudimo įstatymas atskirai neaptaria socialinio draudimo įmokų mokėjimo tais atvejais, kai ūkininkai, kurie turi individualios žemės ūkio veiklos neapmokestinamųjų pajamų, o jų individualios žemės ūkio veiklos apmokestinamosios pajamos yra mažesnės nei 12 Vyriausybės patvirtintų minimaliųjų mėnesinių algų suma.

7) Valstybinio socialinio draudimo įstatymo 11 straipsnio 1 dalies 17 punkte nustatyta, kad socialinio draudimo įmokos neskaičiuojamos nuo darbuotojų naudai draudėjo mokamų draudimo įmokų už papildomąjį (savanoriškąjį) sveikatos draudimą, kai draudimo objektas yra apdraustojo asmens sveikatos priežiūros paslaugų apmokėjimas, kai jos per mokestinį laikotarpį neviršija 25 procentų per mokestinį laikotarpį darbuotojui apskaičiuotų su darbo santykiais susijusių pajamų, t. y., konkreti neapmokestinama draudimo įmokų už papildomąjį (savanoriškąjį) sveikatos draudimą suma, priešingai nei Gyventojų pajamų mokesčio įstatyme nuo 2026 m., nėra nustatyta.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

Istatymo projektu siūloma:

1) Suvenodinti visų savarankiškai dirbančių asmenų socialinio draudimo įmokų bazes (vertę nustatant 90 procentų):

a) Valstybinio socialinio draudimo įstatymo projekto 3 straipsnio 1 dalyje nustatyti, kad meno kūrejo statusą turinčių darbingo amžiaus asmenų ir asmenų, gaunančių pajamas pagal autorines sutartis, iš sporto ar atlikėjo veiklos, socialinio draudimo įmokos būtų skaičiuojamos nuo apskaičiuoto ne 50, bet 90 procentų atlygio pagal sudarytas sutartis.

b) Valstybinio socialinio draudimo įstatymo projekto 3 straipsnio 3 dalies 1 punkte nustatyti, kad individualios įmonės savininko, mažosios bendrijos nario, taip pat tikrosios ūkinės bendrijos ir komandinės ūkinės bendrijos tikrojo nario socialinio draudimo įmokų bazę sudarytų individualios įmonės, mažosios bendrijos, tikrosios ūkinės bendrijos ar komandinės ūkinės bendrijos išsiimama individualios įmonės savininko, mažosios bendrijos nario, tikrosios ūkinės bendrijos ar komandinės ūkinės bendrijos tikrojo nario asmeniniams poreikiams ne 50, bet 90 procentų lėšų suma, kuri deklaruojuama Valstybinei mokesčių inspekcijai kaip su darbo santykiais ar jų esmę atitinkančiais santykiais susijusios pajamos.

Suvenodinus savarankiškai dirbančių asmenų socialinio draudimo įmokų bazes, būtų įgyvendintas įmokų mokėtojų (tarp savarankiškai dirbančių asmenų) lygybės principas. Kartu siūlomi pakeitimai užtikrintų, kad savarankiškai dirbantys asmenys sumokėtų pakankamai socialinio draudimo įmokų pensijų stažui įgyti.

2) Siekiant spręsti problemas, susijusias su ūkininkų socialine garantija – teise į socialinio draudimo senatvės pensiją, susijusias problemas, Įstatymo projekto 2 straipsnio 2 dalimi nustatyti, kad, kai ūkininkų individualios žemės ūkio veiklos apmokestinamosios pajamos per mokestinį laikotarpį yra mažesnės negu 12 Vyriausybės patvirtintų minimaliųjų mėnesinių algų suma arba jie per mokestinį laikotarpį jų neturi, tačiau tuo pačiu mokestiniu laikotarpiu turi individualios žemės ūkio veiklos neapmokestinamųjų pajamų, neapmokestinamų gyventojų pajamų mokesčiu pagal Gyventojų pajamų mokesčio įstatymo 17 straipsnio 1 dalies 5, 23 ir (ar) 43 punktą, ūkininkai turi

teisę į tai, kad jų socialinio draudimo įmokų bazė būtų laikoma 90 procentų jų individualios žemės ūkio veiklos apmokestinamųjų pajamų ir neapmokestinamųjų pajamų suma, bet ne didesnė kaip 12 Vyriausybės patvirtintų minimaliųjų mėnesinių algų suma.

Šis siūlymas susijęs su atvejais, kai ūkininkai mokestiniu laikotarpiu gauna individualios žemės ūkio veiklos neapmokestinamųjų pajamų, o gautų apmokestinamųjų pajamų arba negauna, arba jų suma nesiekia 12 Vyriausybės patvirtintų minimaliųjų mėnesinių algų sumos, kuriai esant jiems skaičiuojamas pensijų stažas. Šiuo siūlymu bus užtikrintos bent minimalios socialinio draudimo garantijos asmenims, legaliai gaunantiems pajamas ir mokantiems jas atitinkančias socialinio draudimo įmokas. Detalesnis ūkininkų grupavimas pagal deklaruotinas pajamas pateikiamas 1 lentelėje.

Teikiamas siūlymas formuluojamas kaip ūkininko teisė, nes ne visais atvejais ūkininkams gali būti palanku socialinio draudimo įmokų bazę apskaičiuoti pagal siūlomą formulę (pvz., tais atvejais, kai jų vykdoma individuali žemės ūkio veikla nėra pagrindinė ūkinė veikla, o pagrindinė veikla pagrįsta darbo teisiniais santykiais, kuriai jau taikomas 12 Vyriausybės patvirtintų minimaliųjų mėnesinių algų sumos reikalavimas, kuris ir sudaro prielaidas asmeniui įgyti pensijų stažą).

Siekiant teikiamo siūlymo tikslumo bei įvertinant tai, kad ne visos Gyventojų pajamų mokesčių įstatymo 17 straipsnyje nurodytos neapmokestinamosios pajamos yra ar gali būti susijusios su ūkininko veikla, siūloma, kad tik ribotais atvejais, t. y. kai ūkininkas per mokestinį laikotarpį gavo Gyventojų pajamų mokesčio įstatymo 17 straipsnio 1 dalies 5, 23 ir (ar) 43 punkte nurodytas neapmokestinamas individualios žemės ūkio veiklos pajamas (t. y., žemės ūkio veiklos kompensacijas; pajamas iš žemės ūkio veiklos, jeigu gavęs šias pajamas mokestiniu laikotarpiu neprivalo registruotis ir nėra įregistruotas pridėtinės vertės mokesčio mokėtoju; pavėluoto mokėjimo palūkanas, numatytas atsiskaitymą už žemės ūkio produkciją reglamentuojančiuose Lietuvos Respublikos teisės aktuose), ūkininkai galėtų socialinio draudimo įmokas skaičiuoti pagal ne tik savo draudžiamąsias pajamas, bet ir nurodytų rūšių neapmokestinamas pajamas.

Ūkininkų grupė	Socialinio draudimo įmokų bazės apskaičiavimas	Įstatymo straipsnis
1 grupė. Individualią žemės ūkio veiklą vykdančys ūkininkai, kurie: 1. apmokestinami GPM, nes turi GPM apmokestinamų apmokestinamųjų pajamų; 2. <i>galintys turėti</i> bet kokios rūšies GPM neapmokestinamų neapmokestinamųjų pajamų	90 % deklaruotų apmokestinamųjų pajamų (neatėmus privalomojo sveikatos draudimo, socialinio draudimo įmokų), tačiau neapmokestinamosios pajamos į draudžiamąsias pajamas netraukiamos	10 str. 3 d. 2 p. Galiojanti nuostata, kuri nekeičiama. Jei ūkininkas, gavęs individualios žemės ūkio veiklos pajamų, neatitiks reikalavimų pasinaudoti žemiau nurodyta teise ir nenuspręs ja pasinaudoti, jo socialinio draudimo įmokų bazė bus apskaičiuojama naudojant šią formulę
2 grupė. Individualią žemės ūkio veiklą vykdančys ūkininkai, kurie: 1. apmokestinami GPM, nes turi GPM apmokestinamų apmokestinamųjų pajamų iki 12 MMA; 2. <i>tuo pačiu mokestiniu laikotarpiu turi</i> neapmokestinamųjų pajamų, neapmokestinamų GPM pagal Gyventojų pajamų mokesčio įstatymo 17 straipsnio 1 dalies 5, 23 ir (ar) 43 punktą (pvz., GPM mokėtojai, kurie turi tiesioginių išmokų, bet apmokestinamosios pajamos mažesnės nei 12 MMA)	90 % deklaruotų apmokestinamųjų pajamų (neatėmus privalomojo sveikatos draudimo, socialinio draudimo įmokų) ir neapmokestinamųjų pajamų sumos, bet ne daugiau nei 12 MMA	10 str. 3 d. 2 p. Nauja nuostata, kuri bus ūkininko teisė ir bus taikoma tik jei ūkininkas nuspręs ja pasinaudoti

<p>3 grupė. Individualią žemės ūkio veiklą vykdančys ūkininkai, kurie:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. neapmokestinami GPM, nes <i>neturi</i> GPM apmokestinamųjų pajamų; 2. <i>tuo pačiu mokestiniu laikotarpiu turi</i> neapmokestinamųjų pajamų, apmokestinamųjų GPM pagal Gyventojų pajamų mokesčio įstatymo 17 straipsnio 1 dalies 5, 23 ir (ar) 43 punktą <p>(pvz., ne GPM mokėtojai, deklaruojantys tik tiesiogines išmokas)</p>	<p>90 % deklaruotų neapmokestinamųjų pajamų sumos, bet ne daugiau nei 12 MMA</p>	<p>10 str. 3 d. 2 p.</p> <p>Nauja nuostata, kuri bus ūkininko teisė ir bus taikoma tik jei ūkininkas nuspręs ją pasinaudoti</p>
<p>4 grupė. Individualią žemės ūkio veiklą vykdančys ūkininkai, kurie <i>neturi</i> nei apmokestinamųjų, nei neapmokestinamųjų pajamų pagal Gyventojų pajamų įstatymą</p> <p>(pvz., ne GPM mokėtojai ir nedeklaruoja individualios žemės ūkio veiklos pajamų)</p>	<p>12 MMA</p>	<p>10 str. 3 d. 2 p.</p> <p>Galiojanti nuostata, kuri nekeičiama</p>

1 lentelė. Siūlymai dėl ūkininkų socialinio draudimo įmokų bazės apskaičiavimo

3) Siekiant teisinio aiškumo, Įstatymo projekto 2 straipsnio 2 dalyje tikslinamos nuostatos, aiškiai nurodant, kad vertinamos ūkininkų individualios žemės ūkio veiklos pajamos, kurios yra apmokestinamos, taip pat aiškiai nurodoma, kad, kai teikiant nuorodas į apmokestinamąsias ir neapmokestinamąsias pajamas, turimos omenyje pajamos, kurių apmokestinimas sureguliuotas Gyventojų pajamų įstatyme.

4) Atsižvelgiant į šio aiškinamojo rašto 3 dalies 3 ir 4 punktuose pateiktą informaciją, atlikti redakcinio pobūdžio Valstybinio socialinio draudimo įstatymo nuostatų pakeitimus: vadovaujantis teisinio ekonomiškumo principu, Įstatymo projekto 1 straipsniu keičiamoje Valstybinio socialinio draudimo įstatymo 5 straipsnio 2 dalyje įvedama santrumpa „ūkininkas“, kuri apima tiek ūkininkus, tiek jų partnerius; tikslinamos Valstybinio socialinio draudimo įstatymo 5 straipsnio 2 dalies, 10 straipsnio 3 dalies, 11 straipsnio 3 dalies ir 12 straipsnio 5 dalies nuostatos, jose aiškiai nurodant tikrųjų ūkinių bendrijų ir komanditinių ūkinių bendrijų tikruosius narius.

5) Valstybinio socialinio draudimo įstatymo 10 straipsnio 9 dalyje nustatyti maksimalias darbo užmokesčio sumas, nuo kurių mokamos draudėjo (darbdavio) socialinio draudimo įmokas. Ši suma apribojama darbdavio mokamu 60 vidutinių darbo užmokesčių suma (analogiška suma apribotas ir apdraustojo mokamų socialinio draudimo įmokų mokėjimas) ir bus apskaičiuojama dėl kiekvieno draudėjo apdraustojo asmens atskirai.

6) Valstybinio socialinio draudimo įstatymo 11 straipsnio 1 dalies 17 punkto nuostatas suderinti su nuo 2026 m. sausio 1 d. keičiamais Gyventojų pajamų mokesčio įstatymo 17 straipsnio 1 dalies 14 ir 14¹ punktais.

Priimto įstatymo įsigaliojimas

Siūloma, kad įstatymo nuostatos įsigaliotų 2026 m. sausio 1 d.

Priimto įstatymo taikymas

Įstatymo projekto 5 straipsnio 3 dalyje siūloma nustatyti priimto įstatymo naujos 10 straipsnio 3 dalies 2 punkto nuostatos taikymo atgal taisyklę ir taip sudaryti galimybę už 2023-2025 metų mokestinius laikotarpius, kai ūkininkai buvo deklaravę mažesnes negu 12 Vyriausybės patvirtintų minimaliųjų mėnesinių algų apmokestinamąsias pajamas, socialinio draudimo įmokas sumokėti nuo visų individualios žemės ūkio veiklos pajamų, tačiau ne daugiau kaip nuo 12 Vyriausybės patvirtintų minimaliųjų mėnesinių algų sumos per metus, atitinkamai patikslinant informaciją apie draudžiamąsias pajamas ir sumokėtas įmokas už 2023–2025 metus. Įstatymo projektu siūloma naują reguliavimo nuostatą taikyti peržiūrint 2023-2025 metų mokestinių laikotarpių socialinio draudimo įmokas, atsižvelgiant į tai, kad už ankstesnius mokestinius laikotarpius (t. y. iki 2022 metų imtinai)

poįstatyminiais teisės aktais buvo sudarytos prielaidos mokėti socialinio draudimo įmokas nuo didesnių nei apmokestinamosios pajamos ūkininkų pajamų.

Priimto įstatymo įgyvendinimo mechanizmas

Ūkininkų socialinio draudimo įmokų bazės apskaičiavimas ir socialinio draudimo įmokų mokėjimo administravimas pagal Įstatymo projektu siūlomus Valstybinio socialinio draudimo įstatymo 10 straipsnio 3 dalies 2 punkto pakeitimus galimas tik gaunant duomenis iš Valstybinės mokesčių inspekcijos apie ūkininkų deklaruojamas individualios žemės ūkio veiklos neapmokestinamąsias pajamas, neapmokestinamas gyventojų pajamų mokesčiu pagal Gyventojų pajamų mokesčio įstatymo 17 straipsnio 1 dalies 5, 23 ir (ar) 43 punktą, už laikotarpį nuo 2023 m. sausio 1 dienos. Todėl atsižvelgiant į tai, kad duomenų apie asmenų deklaruotas individualios žemės ūkio veiklos neapmokestinamąsias pajamas gavimui turės būti sudaroma duomenų teikimo sutartis, dėl duomenų gavimo ir socialinio draudimo įmokų skaičiavimo pakeitimų turės būti atlikti Fondo valdybos informacinės sistemos pakeitimai, siūloma, kad duomenų apie pajamas tikslinimas už 2023-2025 metų mokestinius laikotarpius būtų pradėtas nuo 2026 m. liepos 1 d.

Rodikliai, pagal kuriuos bus stebimas Įstatymo projektu teikiamų siūlymų įgyvendinimas

Savarankiškai dirbančių asmenų, kurie deklaruoja pajamas ir moka socialinio draudimo įmokas, skaičiaus kitimas.

Draudėjų, kuriems taikomas Valstybinio socialinio draudimo įstatymo 10 straipsnio 9 dalyje nustatytas ribojimas, skaičiaus kitimas.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant įstatymo projektą toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Priėmus įstatymą, neigiamų pasekmių nenumatoma.

6. Kokią įtaką priimtas įstatymas turės kriminogeninei situacijai, korupcijai

Priimtas įstatymai įtakos kriminogeninei situacijai neturės.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymo 8 straipsniu, atlikus Įstatymo projekto antikorupcinį vertinimą, nenustatyta, kad Įstatymo projektu siūlomas teisinis reguliavimas galėtų kelti korupcijos riziką.

7. Kaip įstatymo įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos preliminariais skaičiavimais, savarankiškai dirbančių asmenų socialinio draudimo įmokų bazių suvienodinimas paliestų apie 6 tūkst. savarankiškai dirbančių asmenų, o dėl nurodyto bazių dydžio pokyčio į Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžetą būtų papildomai surenkama apie 7 mln. Eur per metus. Dėl ūkininkams perskaičiuotų socialinio draudimo įmokų už 2023-2025 metus į Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžetą būtų papildomai būtų surinkta apie 6 mln. Eur.

Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos preliminariais skaičiavimais, Valstybinio socialinio draudimo įstatymo 10 straipsnio 9 dalyje nustatytu draudėjo (darbdavio) įmokoms taikomu socialinio draudimo įmokų maksimalios sumos mokėjimo ribojimu galės pasinaudoti apie 5,5 tūkst. draudėjų (darbdavių), dėl nurodyto keitimo į Valstybinio socialinio draudimo fondą būtų sumokėta iki 2,8 mln. Eur mažiau darbdavio mokamų socialinio draudimo įmokų. Nors teikiamas siūlymas suponuos dalies Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto lėšų netekimą, visgi, teikiamas siūlymas užtikrins socialinio draudimo įmokų mokėtojų lygiateisiškumą ir didins verslo pasitikėjimą valstybe.

8. Ar Įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams

Įstatymų projektų nuostatos neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams.

Įstatymo projekte teikiami siūlymai įgyvendina Vyriausybės programos 9 ir 109 punktų nuostatas.

Įstatymo projektas prisideda prie 2021–2027 metų Europos Sąjungos fondų investicijų programos ir ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano „Naujos kartos Lietuva“ 147 punkto priemonės dėl apmokestinimo suvienodinimo savarankiškai dirbantiems asmenims įgyvendinimo.

9. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Priėmus įstatymą, kitų įstatymų priimti, keisti ar pripažinti netekusiais galios nereikės.

10. Ar įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymų projektų sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Įstatymo projektas parengtas laikantis Valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, atitinka bendrinės lietuvių kalbos normas. Įstatymo projektu neteikiami pasiūlymai dėl galiojančių sąvokų apibrėžčių keitimo.

11. Ar įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas bei Europos Sąjungos dokumentus

Įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos teisės aktus.

12. Jeigu įstatymui įgyvendinti reikia įstatymų įgyvendinamųjų teisės aktų, – kas ir kada juos turėtų priimti

Pritarus Įstatymo projektu teikiams pasiūlymams, iki 2025 m. gruodžio 31 d. Socialinės apsaugos ir darbo ministerija turės parengti ir socialinės apsaugos ir darbo ministras priimti Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2023 m. liepos 13 d. įsakymo Nr. A1-461 „Dėl Valstybės socialinių fondų biudžetų sudarymo ir vykdymo taisyklių patvirtinimo“ pakeitimą.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais)

Papildomų valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų įstatymui įgyvendinti nereikės. Sutaupyti lėšų neplanuojama.

Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos preliminariais skaičiavimais, savarankiškai dirbančių asmenų socialinio draudimo įmokų bazių suvienodinimas paliestų apie 6 tūkst. savarankiškai dirbančių asmenų, o dėl nurodyto bazių dydžio pokyčio į Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžetą būtų papildomai surenkama apie 7 mln. Eur per metus. Dėl ūkininkams perskaičiuotų socialinio draudimo įmokų už 2023-2025 metus į Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžetą būtų papildomai būtų surinkta apie 6 mln. Eur.

Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos preliminariais skaičiavimais, Valstybinio socialinio draudimo įstatymo 10 straipsnio 9 dalyje nustatytu draudėjo (darbdavio) įmokoms taikomu socialinio draudimo įmokų maksimalios sumos mokėjimo ribojimu galės pasinaudoti apie 5,5 tūkst. draudėjų (darbdavių), dėl nurodyto keitimo į Valstybinio socialinio draudimo fondą būtų sumokėta iki 2,8 mln. Eur mažiau darbdavio mokamų socialinio draudimo įmokų.

14. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados

Rengiant Įstatymo projektą, nebuvo gauta specialistų vertinimų, rekomendacijų ir išvadų.

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia Įstatymo projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno *Eurovoc* terminus, temas bei sritis

Reikšminiai Įstatymo projekto žodžiai, kurių reikia jam įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, yra „valstybinis socialinis draudimas“, „valstybinio socialinio draudimo įmoka“, „valstybinio socialinio draudimo įmokų bazė“.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai.

Nėra.